

Rekenkamercommissie Kempengemeenten
T.a.v. de voorzitter
p/a rekenkamercommissie@bladel.nl

uw brief: 29 september 2022
uw kenmerk:
ons kenmerk: 22.25848
zaaknummer:
behandeld door: B. de Bruin
telefoonnummer: 0497-361636
bijlage(n):
onderwerp: Bestuurlijke reactie rekenkameronderzoek Omgevingswet Bladel
verzonden: 16 december 2022

Geachte voorzitter,

Allereerst danken wij uw Rekenkamercommissie en BMC voor het uitvoerige onderzoek waarbij de implementatie van de Omgevingswet in de gemeente Bladel is onderzocht. Wij hebben kennis genomen van de inhoud van het onderzoek en de conclusies en aanbevelingen die erin zijn opgenomen. Onze inhoudelijke reactie op het onderzoek vindt u in het vervolg van deze brief.

Algemeen

Keuze van het onderwerp van onderzoek

Wij respecteren de vrijheid die de rekenkamer heeft om zelf de onderwerpen van onderzoek vast te stellen. Niettemin vragen wij ons af of de implementatie van de Omgevingswet zich – op dit moment – leent voor een onderzoek.

De Omgevingswet zou initieel ingaan op 1 januari 2018. Tal van problemen die volgen uit de omvang en complexiteit van de veranderingen die de wet met zich meebrengt hebben geleid tot diverse momenten van (landelijk) uitstel van de ingangsdatum. Onlangs is daar een nieuw uitstel aan toegevoegd, waarbij de ingangsdatum is verzet naar 1 juli 2023. Het onderzoek richt zich daarmee op een zeer actueel en prangend onderwerp. We betwijfelen echter of, gelet op de onzekerheden, uitspraken over een rechtmatige doelmatige en doeltreffende implementatie mogelijk zijn. Dit heeft een aantal redenen.

De problemen die verschillende malen leidden tot uitstel van de invoering van de Omgevingswet spelen op landelijk niveau. Een gemeente kan de wet niet (volledig) implementeren voordat deze problemen opgelost zijn. De vraag of een gemeente klaar is voor de Omgevingswet kan daardoor hooguit slechts gedeeltelijk worden getoetst. Met andere woorden: het toetsingskader is incompleet omdat niet alle randvoorwaarden bekend zijn. Op dit moment kan geen enkele gemeente voldoen aan de vereisten voor een correcte en volledige implementatie. De vraag in hoeverre de gemeente Bladel is voorbereid, dient hiertegen te worden afgewogen.

Onderzoeksproblematiek

Om tot conclusies en aanbevelingen te kunnen komen dienen de feitelijke bevindingen uit het onderzoek afgezet te worden tegen een toetsingskader. Uw Rekenkamercommissie heeft deze feitelijke bevindingen getoetst aan “de minimale acties” zoals die door de VNG zijn opgezet ten behoeve van de ondersteuning van de implementatie van de Omgevingswet. Deze minimale acties vormen een roadmap en zijn daarmee slechts een hulpmiddel om de implementatie tot een goed einde te brengen. In het onderzoek had ons college graag ook benoemd gezien of en welke andere mogelijke toetsingskaders bestaan, zowel ten behoeve van de uitvoering van het onderzoek als ten behoeve van het verkrijgen van meer mogelijke hulpmiddelen bij de implementatie van de Omgevingswet.

Samenwerking

In het onderzoek wordt opvallend veel nadruk gelegd op het feit dat de gemeente Bladel tegelijkertijd met de tijdens het onderzoek bekende ingangsdatum van de Omgevingswet, het team VTH binnen de organisatie plaatst. Daarbij lezen we regelmatig in het onderzoek dat deze samenloop van omstandigheden als onbedachtzaam wordt beoordeeld. We achten het zelf ook enigszins ongelukkig dat zowel de beoogde ingangsdatum van de Omgevingswet als de terugkomst van VTH op hetzelfde moment plaats zouden vinden. Hoewel er samenhang bestaat tussen de twee trajecten betreffen het echter wel twee aparte trajecten, waarbij de ingangsdatum van de Omgevingswet volledig buiten onze invloedssfeer ligt. Het besluit om de VTH-taken zelf uit te gaan voeren is uiteraard een eigen besluit, maar de werkzaamheden die daartoe nodig zijn kenden een afhankelijkheid van andere besluiten en processen. De samenkomst van beide trajecten is derhalve grotendeels aan toeval te wijten en we wijzen expliciet de bedoelde of onbedoelde toespelingen in het onderzoek van de hand dat hiermee geen rekening zou zijn gehouden. We willen er daarnaast op wijzen dat, door het moment en de keuze van het onderzoeksonderwerp, het samenvallen van deze trajecten inmiddels niet meer van toepassing is. Tenslotte kunnen we benoemen dat vanaf 1 december 2022 bekend is geworden dat de gemeente Bladel op 1 januari 2023 een volledig operationeel team VTH beschikbaar heeft.

Hierna reageren wij meer specifiek op de aanbevelingen uit het onderzoek. Omdat deze aanbevelingen logischerwijs volgen uit de conclusies, wordt hiermee impliciet ook op die conclusies gereageerd.

Aanbevelingen

Maak parallelle projectplannen voor het inrichten van de VTH-taken binnen de gemeente

Gedurende het onderzoek door uw Rekenkamercommissie (maar niet daardoor geïnitieerd), zijn er twee projectleiders (kwartiermakers) aangenomen. Eén projectleider is daarbij verantwoordelijk voor de ontvlechting van de VTH-keten uit de Samenwerking Kempengemeenten en de invlechting in de eigen organisatie. De andere projectleider ontfermt zich over de procesimplementaties. Hoewel het twee projecten betreft worden deze in samenhang met elkaar uitgevoerd. Hiermee betreft dit een herkenbare aanbeveling, waarmee we inmiddels overigens reeds ver zijn gevorderd.

Investeer in kennis en inzicht ten aanzien van de bedoeling van de Omgevingswet en de impact op de organisatie

De VNG schrijft op zijn website (<https://vng.nl/artikelen/hoofdspoor>, 24-10-2022): “De Omgevingswet heeft als doel een gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit in stand houden en bereiken. En doelmatig beheer en gebruik van die fysieke leefomgeving voor maatschappelijke functies te realiseren.”. De hier beschreven doelen zijn de daadwerkelijke maatschappelijke effecten, of publieke waarden, die nagestreefd worden met de Omgevingswet. De in de aanbeveling opgenomen waarden als “samenwerking, integraliteit” zijn mogelijke hulpmiddelen om tot die publieke waarden te kunnen komen. Ook de in de aanbeveling genoemde term “dienstverlening” kan als publieke waarde worden gezien, maar is als zodanig een te open term om er daadwerkelijk en concreet invulling aan te kunnen geven. Door alleen naar deze hulpmiddelen te verwijzen wordt de in de aanbeveling opgenomen conclusie dat “de wet zowel qua bedoeling als qua praktische gevolgen uit het zicht van bestuurders en raad is geraakt bij het besluit niet langer samen te werken in de VTH De Kempen” niet door ons herkend. Niettemin continueren wij ons beleid om college en raad te voorzien van de benodigde kennis en inzichten om eenieder te doordringen van onder andere de maatschappelijke effecten die we nastreven met de invoering van de wet.

“Het hoeft niet af te zijn om klaar te zijn”

In de aanbeveling wordt aangegeven dat niet alles op papier tot in de puntjes uitgewerkt hoeft te zijn. Dit verhoudt zich slecht met een onderzoek dat veronderstelt dat als iets niet op papier staat er van uit mag worden gegaan dat er niet aan gewerkt wordt. Daarnaast oppert deze aanbeveling dat geoefend moet worden met nieuwe overlegvormen. Dit vinden wij een goede aanbeveling. Daarbij willen we opmerken dat er reeds veel geoefend wordt met participatie en meer specifiek de omgevingsdialoog. Deze laatste achten wij ook als vanzelfsprekend voor de inrichting van de VTH-keten zoals we die aan het voorbereiden zijn. Ook het oefenen met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en aanverwante

systemen is een correcte aanbeveling, maar de uitvoering wordt deels belemmerd door het feit dat het landelijke DSO nog niet af is. Dit is een algemeen bekend probleem en aangenomen wordt dat dit probleem er mede toe heeft geleid dat de ingangsdatum van de Omgevingswet wederom is uitgesteld. Ten slotte klinkt in deze aanbeveling opnieuw door dat 'samenwerking' een doel op zich is. Wat ons betreft moet samenwerking bijdragen aan de eerder genoemde maatschappelijke effecten.

Stel een handboek "werken met het omgevingsplan" op

De nieuwe wijze van werken die door de invoering van de Omgevingswet ontstaat verlangt een hulpmiddel voor de medewerkers, waardoor ons college deze aanbeveling ondersteunt. Om echter niet zelf dat wiel opnieuw uit te vinden zijn wij van mening dat gebruik gemaakt kan worden van de handboeken/handreikingen die de VNG daartoe heeft opgesteld. Implementatie van het werken hiermee wordt meegenomen in het geheel van implementatiewerkzaamheden die inmiddels zijn opgestart.

Aandacht voor het capaciteitsprobleem

De personele bezetting die nodig is om de VTH-taken vanaf 1 januari 2023 uit te kunnen voeren heeft onze volle aandacht. De inzet van de eerder genoemde projectleiders/kwartiermakers heeft er inmiddels toe geleid dat vanaf 1 januari 2023 een VTH-team operationeel is binnen de organisatie van de gemeente Bladel. Daarmee is dit, mede gelet op het feit dat op het moment van de aanbeveling de nieuwe uitsteltermijn nog niet bekend was, een correcte aanbeveling. Deze aanbeveling lijkt te sturen op voortzetting van de samenwerking met de Kempengemeenten. Wij zien samenwerking echter als een hulpmiddel dat ingezet dient te worden als het een toegevoegde waarde heeft met de partners die daarbij relevant zijn.

Zorg voor een meerjarenplanning met doelstellingen voor de komende jaren

Een meerjarenplanning met doelstellingen voor de komende jaren ten behoeve van het correct doorlopen van de transitiefase is een correcte aanbeveling. Hoewel we beseffen dat een meerjarenplanning ook richtinggevend kan zijn aan keuzes die nu dienen te worden gemaakt ligt de urgentie hier op dit moment echter niet. We verkennen daarom op welke wijze en op welk moment een meerjarenplanning het beste gerealiseerd kan worden. Ten aanzien van de aanbeveling om periodieke rapportages aan de meerjarenplanning te koppelen achten wij de reguliere P&C-cyclus hiervoor het meest geëigende middel.

Zorg voor een regionaal platform of meer samenwerking voor raadsleden

De gemeente Bladel neemt op raadsniveau deel aan de Strategische Kempenagenda, waarin reeds een aantal thema's ten aanzien van de leefomgeving zijn opgenomen. De keuze om over te gaan tot een aanpassing van de strategische agenda door het thema Omgevingswet toe te voegen wordt door ons college geacht bij de gemeenteraad te liggen. Indien een dergelijke keuze wordt gemaakt zijn wij daarnaast van mening dat de aanbeveling dat de griffie daarin een rol zou kunnen spelen sterker neergezet mag worden.

Beter informeren gemeenteraad

Uit de inhoud van het onderzoek maken we op dat het informeren van de raad reeds goed gebeurt maar dat er een extra slag gemaakt kan worden om een gevoel van onbehagen bij de raadsleden, voortvloeiend uit de complexiteit en omvang van de wetgeving, weg te nemen. Gelet op het feit dat er door verschillende instanties op landelijk niveau informatiesessies en cursussen over diverse onderwerpen worden georganiseerd willen wij eerst onderzoeken of daarin gaten vallen ten aanzien van de in de aanbeveling genoemde onderwerpen. Aangezien we eerder hebben aangegeven ons beleid te willen continueren om mede de raad te voorzien van de benodigde kennis en inzichten zien we een rol voor ons weggelegd om deze aanbeveling ter harte te nemen.

Conclusie

Hoewel we onze twijfels hebben bij het onderwerp en tijdstip van het onderzoek, kunnen we een groot deel van de aanbevelingen volgen. Een aantal aanbevelingen zijn of worden al uitgevoerd, waaronder het in eigen huis inrichten van de VTH organisatie.

Het ontvlechten van de VTH samenwerking lijkt (in negatieve zin) een stempel te drukken op het onderzoek, in relatie tot de sterke nadruk op 'samenwerking' in de aanbevelingen. Ons college heeft daar echter eigen keuzes in gemaakt op basis van bewuste afwegingen van de voor- en nadelen. Heroverweging van deze keuzes is niet aan de orde.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Bladel,
de secretaris,

de burgemeester,

